

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS HAJDUMEGYEI FÜGGETLENSÉGI PÁRT HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Előfizetési árak:		Vidékre küldve:	
Helyben.			
Egy évre	10 kor. — fill.	Egy évre	16 kor. — fill.
Fél évre	5	Fél évre	8 . . . . .
Negyed évre	2	Negyed évre	4 . . . . .
Egy óra	—	Egy óra	1 . . . . .
	Egyesszám ára 4 fillér.		

Főszerkesztő: **BENEDEK JÁNOS.**
 Felelős szerkesztő: **II. MÓRICZ PÁL.**
 Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díjak:
 Hat hasábos petit sor 10 fillér. Nagyjobb terjedelmű és többször megjelent hirdetések jutányosan. — Apró hirdetés minden szöveg 4 fillér.

A czifra ház.

Bartha Miklós e cím alatt az új országházról a többek közt a következőket írja:

A Forum Romanum ennél sokkal kisebb volt. A Westminster is kisebb. A berlini törvényhozó palota is kisebb. A washingtoni Fehérház is kisebb. A Palazzo Ducalé is kisebb. Ezekről a kisebb helyekről világot igazgatta és igazgatja a nemzeti erő. Hát mit csinálunk a nagyobb épületben? Megtudunk-e fékezni 4—500 honáru-lót, hogy ne veszélyeztessék birodalmunk egységét? Tudunk-e már egyszer tekintélyt szerezni Horvátországban a magyar koronának? Tudjuk-e igaz érdekeinket érvényesíteni a bomladozó Ausztriával szemben? Áll-e hadsereg a magyar nemzeti politika rendelkezésére? Kereskedelmünk számára és jogaink biztosítására van-e magyar képviselőtünk a külföldön? Lobog-e magyar zászló a tengeren? Itthon gyöngék, külföldön senkik vagyunk?

Azonban a legnagyobb palota a mienk. Nemcsak legnagyobb, de legczifrább is. Igazi szédelgés a pompával, fényes kirakat és üres raktár. Sok aranyozás, sok festék, sok már-

vány, sok terem, folyosó, sok szobor és megalázóan összezsugorított hatáskör. Szédületes aránytalanság van a nemzeti erő és az épület nagysága, a nemzeti hatalom és az épület fénye, a nemzeti vagyon és az épület drágasága között.

Tudom én jól, hogy egy monumentális országháznak megvan a maga pszichikai hatása. A kö beszél, ha a mester keze meglátszik rajta. Nemcsak beszél, de vonz, leköt, lelkesít, fölmagasztal. A szép tanít, művel, nemesít: tehát javít. Finomabb szokásokra kötelez, tisztultabb nézetekhez vezet, fenkölt gondolatokat támaszt. Egy valóban szép középület sohasem drága. Abban a hatásban, melyet egy szép monumentum rejt magában, a beléje fektetett pénz gyümölcsözik. Mert fejleszti a közizlést és gazdagítván a történelmi tényezőket, emeli a nemzet önértéket.

De az új országház nem szép, hanem czifra; nem méltóságos, hanem kérkedő. Amolyan Pompadourfény. Természetes erő helyett hamis izmok; természetes erő helyett hamis izmok; természetes báj helyett festett arc. Egy pillanatra sem érezhető benne a fönségesnek benyomása. Ez a tarka-barkaság nincs összhangban a

tanácskozás komoly hivatásával. A folyosók, lépcsőházak, termek homálya merőben ellenkezik annak a feladatnak nyílt és világos szellemével, amely egy népképviselőre vár,

Hivalkodásra taníthat ez a czifra ház, de komoly egyszerűsége nem tanít. Ez a külső parádé nem fejleszti a belső munkakedvet. Kérkedő, hatásvadászó és szedelgő nemzetet illet meg egy ilyen czifra és drága ház. Ha vagyoni helyzetünket, ha tekintélyünket, hatalmunkat, akaratunkat feltelendülését fejezné ki ez a nagy arányú épület: akkor még hagyján; eltekintethetnénk cifrázkodó mivoltától, melyet egy komolyabb, egyszerűbb, szerényebb és öntudatosabb korszak átalakíthat a törvényhozási feladatok szellemében.

De sajnós: nem vagyont, nem tekintélyt, nem akaratot fejez ki ez a palota, hanem kapkodást — innen a stílus összevissza zavarása — erőlködést — innen az épület szertelen nagy dimenziója — fényűzési viselkedést — innen a sok műmárvány — és kiabáló önhittséget — innen az aránytalanság a nemzeti erőforrások és az építkezés költségei között.

Mikor a római polgárok szabadságukat, méltóságukat, hatalmukat és

Nem látja!

Apróság a válságos napokból.

Midőn a Ház Pestről menekült Czeglédén találkoztam anyai nagybátyám Bottka Imre és Ujfalussy Lajos országos képviselőkkel. Ők kerestek fel a szállásomon.

E szavakkal vált meg tőlem. Te édes öcsém jó pályát választottál e nehéz időbe — karddal kezdedbe, vagy megszerzitek hazánk szabadságát — vagy elestek érte dicsőséggel!

Velünk mihelyt? meglásd az osztrák haragjától minket nem véd meg senki. Megyünk — biztosan azt se tudva hova? meddig?

A kire ekkor egyik se gondolt — védelmébe vette ötet az Isten.

Haimann Gyula a Breszciai hiéna a midőn valami mód tudatára jött kegyvesztettségének, bosszút akart állni az intézők örökön, s ezért 150 erősen Compromittálnak megkegyelmezett.

Ezek közt Bocskai Imre és Ujfalussy Lajosnak is.

Ők csak internálva lettek: O-Pályi s Nábrád községek határát átlépni nem volt szabad. De a m a g a s b ó l mindig titkolt ellenőrzés alatt álltak.

A mint megváltam az általam igaz szívből szeretett, és bensőleg tisztelt rokonaimtól — egy pár huszárral találkoztam a soakaszomból. Meghívtam őket egy kis bufelejtőre.

Feszesen kihuzva párosával lépegetünk előre, jobbra, balra tekintgetve — hol találunk kocsimára hamarosan?

Szemközt jött ránk — az utca porába is jutott belőlök — minden fegyvernembeli katona — rá se hederítünk, azonban a gomolygó tömegek után feltűnt nekem egy néhány rátarti honvéd gyalogos. A távolból is ragyogott a napsugárban csákokon a 3-ik szám — római számmal.

Emelkedett a keblem a látásokra, hisz jól tudtam, hogy ezek az erőteljes csinos legények a Damjanics tábornok és az ország kedvencz fiai.

Ha huszár nem vagyok, ott a nyílt utcán ölelem át őket.

Azonban a raespectuó huszáraim elvár ettől vissza tartott. E helyt a közvetlen mellettem elmenő vitézt szólítottam meg.

Hanyadik zászlóaljhoz tartoztok?

Annyi idő által még ma is előttem áll az ő büszke alakja, hallani vélem csengő önbizalmat rejtő arc harsaját, a mint kér-

désemre megadta a választ, kicsinylőleg, végtül-végig nézve, hát nem látta! Salutálva a csákót érinti.

Szó nélkül mentünk a legközelebb ért ivóba.

Irta
Morvay Károly.

Mátyás a tótok között.

Irta: **Fülei Sz. Lajos.**

Az elmúlt századok mohosult sirja mellett virraszt a nemzeti Geniusz.

Szép szelid alakján a fátyolt meglebenti a sóhajok szörlője.

És száll az ének szájról-szájra . . .

Az ősi hagyományok, a regék, a mondák virágos utjain megjelennek a régi dicsőség fényébe öltözött hősök.

Itt látlak téged is Hunyadi Mátyás. Magyarország dicsősége, Kolozsvár legnagyobb büszkesége! Ez a város a te századokra kihaló emlékednek ringató hőcsője . . .

„Szilágyi Erzsébet, Hollós Mátyás anyja, Ott ül az ablaknál, bölcsőjét ringatja. Mintha a dicső mult új jelenre válnék,

erkölcsüket elvesztették: akkor emeltek az imperátorok a legkölségesebb, legdiszesebb és legnagyobb paiotákat, fürdőket és czirkuszokat.

A nagyköveresiek vasutja*.

Több viczinális vasutat építettek az utolsó években Temes megyében és ezek között a Temesvár-buziási vonalat is. Kerüetem több községét érinti ez a vonal, de talán egyikben sem hagyott hátra annyi kellemetlen emléket, mint Nagy-Köveresen és részben Bachóvaron is.

Nagy-Köveres tiszta román község; könnyű elbánni ezekkel az emberekkel. Nem tudnak írni, olvasni; magyarul csak egy-két ember beszél közülök. Ők kivannak szolgáltattva a tanult emberek kénye-kedvének, akik ott vagy nagy urak az ő szemükben, mert hivatalt viselnek, vagy pedig ügyesen mozgó ágensek képében fordulnak meg közöttük kabátosok olyankor, ha vasutépítésről van szó.

A nép bizalmatlan, ösztönszerűleg húzódik el az uraktól; mert a multnak ezer vétké az emlékezés révén ezt az ösztönt támasztotta a népben.

De hát hiába bizalmatlanok; egyszerűen kisajátítják a földnek azt a széles vonalát, amely a vasut építéséhez kell. Hogy a nép azután megkapja-e az érte járó ellenértéket pénz alakjában, azzal bizony nem törődik senkisé.

Egyszer volt egy alispánja Temes megyének, aki törödni akart egy ilyen alkalommal a nép érdekével és mi történt vele? Belebukott, a viczinális ügyben elvesztette állását. A főispán okosabb ember, mint az alispán, magasabb hivatalánál fogva is. Mert akinek hivatalt ad az Isten, annak észt is ad hozzá. Minél magasabb hivatalt ad neki, természetesen és arányosan annál több ész-

*) Mutatvány dr. Lendl Adolf orsz. képviselő „Utazás a kerületemben” című, feltűnést keltett rópiratáról, mely a temesvármegyei nagy közigazgatási visszaélésekre hívja föl a figyelmet.

Szerk.

szel is látja el: tehát a főispánnak okosabbnak kell lennie az alispánnál. És hogy eme következtetésünk tényleg helyes, az látszik abból is, hogy a főispán kevésbé törődött a nép anyagi érdekével ilyen vasuti ügyek lebonyolítása alkalmával. Ő meg is maradt a hivatalában.

Ez esetben is úgy történt, hogy a nagyköveresiek földjeit lefoglalták, de pénzt nem kaptak érte egy krajczárt sem, más kártalanításuk se volt; sőt amikor emiatt panaszkodtak — pedig mennyi fáradságba kerül a parasztnak, amíg csak megtalálja azt az ajtót, amelyen bemehet panaszat előadni — egy jó budapesti ügyvédet ajánlta nekik Temesváron.

Tudja-e a szegény nép, hogy mi az a viczinális vasut Magyarországon? Tudja-e, hogy mi a szerződéskötés? És tudták-e nagyköveresiek, mit írtak alá és hogy hová lettek azok az irások, a melyek az ő jogukat biztosították? Dehogyan tudták. Csak egyet tudnak most: azt, hogy megcsalták őket és hogy a kik ebben ludasok, azok — rossz urak.

Nem akarom a nép elkeseredett lelkesedését lefesteni, nem akarok annak nyomoruságos szegénységéről beszélni, arról a végtelen nehéz küzködésről sem, melyet a megélhetéseért, a mindennapi kukoriczalisztjéért és az adóterhekért folytat; még arról az érzelemről sem, amely bennük nőttön-nő és az ilyen urak iránt ellenszenvet vezet: mert látják, ezek közül némelyek miként rontják őket, másrészt pedig mily közönyösséggel nézik ezt a többiek: én csak tényeket akarok most elmondani.

Tény az, hogy a nagyköveresieket megcsalták és hogy ezek ezért utolsó bizalmukat most már csak abba a budapesti ügyvédjükbe helyezték. És ez a érdekükben meg is indította a pörüket.

Eltelt az idő és ők reméltek. Mert a jó Isten reményt is adott az emberi léleknek. Összedülne ez a mi világunk, ha reményünk nem volna és talán az is lesz a mi végünk, hogy megszűnik minden reményünk.

A mi románjaink reméltek még — de csalódtak. Az ügyvédjük elvesztette, illető-

leg ők elvesztették a pereket és fizettek nagy summás összegeket perkölségek fejében. Közülök husz ember, akinek adatai a kezemben vannak, fizetett 2835 korona 16 fillért ráadásul, hogy elvesztette földjeit*) és 21 családnak eladták lovaikat, ökreiket, sőt részben házaikat is ezért.

Azzal senki se törődik azután, hogy miért elégedetlenek az oláhok, miért mozgolódnak a nemzetiségek? A fő az, hogy ráfoghassuk a másnyelvű népre a hazafiatlanság vádját, ha mozgolódik ily igazságtalanság miatt.

Mindezenfelül kisült már most az is, hogy a vasutársaság fizetett ugyan a nagyköveresiek földjeiért, de hogy mennyit és hogy mikor kapják az érdekeltek kezébe és hogy egyáltalán kapnak-e valamit belőle? Azt még nem tudhatja senkisé. Egyelőre (öt év óta) elvesztették a földjeiket, pénzüket, lovaikat és házaikat, — sőt bizodalmaikat és hitüket is.

Mégis mily furcsa az emberi természet. Amint engem képviselőül megválasztottak, újból feleledt bennük a reményük s azt kérik most én tőlem, hogy én segítsek rajtuk. De hát miképpen segíthetnék rajtuk, ha a „jog, törvény és igazság”-ot az olyanira elhanyagolt periferiákon, mint amilyen Temes megye, nem respektálják. Hol keressék én e szegény emberek igazságát? Hogy védjem meg őket, amikor az arra hivatottak sem védik meg az ő jogukat?

Darázs-fészekbe nyulni veszedelmes. De én nem félek tőle, mert bízom abban, hogy minden igaz ember megvédelmengem is, ha kell, azért kimondom nyíltan: a nagyköveresieket megcsalták a főispán és az egész megye szemeláttára!

Néhány rosszlelkű ember most nevet rajta; de egy népes falu kesereg és átkozza a magyarokat egyelőre gondolatban.

*) Balan Juon fizetett 130 k. 60 f., Geicin Geta 152 k., Juon Geta 162 k., Jozsim Ádám 150 k. 80 f., Miksa Simion 125 k., Demencia Juon 144 k., Ikob Nikolae 115 k., Toma Josif 100 k. 20 f., Toma Joan 160 k. 56 f., Ivan Murskovecza 190 k., Pavel Barbuca 104 k., Ivan Lata 163 k., Ivan Ikob 105 k., Ivan Ikob 128 k., Moisce Mózes 136 k., Ivan Ikob 144 k., Jon Krasovan 182 k., Miksa Pavel 142 k., Krasovan Pavel 142 k. 60 f., Nicolae Gaiu 120 k.

Hős Hunyadot látom itt, hol háza áll még;
S mintha újra minden . . . , te is ős Kolozsvár,
Mintha te is újra az a régi volnál!

Boldog város! Falaid között láthatad Hollós Mtyást — még mint gyermeket, kiről egy régi könyvből olvastam, mint efféle iskolás legényke bandukolt utcáidon. Naponként az „Óvárból” jött; utána egy huszár könyveket vitt a kis Mtyás után.

Ekker épült a piaci nagy templom. A gyermek sokszor elmélázott az építők nagy sokaságán, élénk zaján. Bizonyára senkisé gondolta még akkor, hogy a templomot ez a gyermek, mint király, fogja bevégezni . . .

I.

Mtyás gyermekévének Kolozsvár és Vajda-Hunyad volt kedves tanyája. Sajátságos, hogy e nagy király serdülő ifjuságát a népmonda még az ország szélére húzó Nyitravármegye szerény, jóérzésű tónépe között is szerepelteti.

Ott járt valamikor az ifju Hunyadi Mtyás. Talán épen a megye észak felé húzó nagy és termékeny völgyében, melynek keretében a Tatra láncolatához tartozó hegyek kéklének.

Ment mendegélt Mtyás a verőfényes

szép napon. Erdő és vizzugás, madárénekvig muzsikája ringatta az ábrándokba merült, ifju magyar levante keblét . . .

Az utszéli fenyőfa aljában megpihent. Nem messze egy tóparaszt szántotta földjét, kinek nótázó kedve — úgy látszik — Mtyást is kedvre hangolta:

— Hogy megy a munka, atyafi?

— Dobre sin moj, ako vidis! Jól, fiam a mint láthatod. Csak az a német vagy török ne arassa le a gyümölcsét.

— Bizzál atyafi, a szebb jövőben! Hiszem, hogy szerencsésebb férfiak jönnek majd a királyi trónra, hogy ezt a szegény hazát boldogítsák.

— Adja Isten, felelt a jámbor földműves, de én azt mondom, hogy az lesz nemsokára a magyar király, a ki vasasztalon eszik.

Mtyásnak se kellett több. Megfogta a paraszt ekéjét, megfordította és fényesen ragyogó ekevasáról szalonnáját megette.

A tót jóízűen nevetett Mtyás tréfáján s mindegyre azt hajtogatta:

— Bahm je setko mozmo! Az Isten azt is megteheti . . .

II.

Egy másik népmonda ismét a tótok erdőkoszoruzta szép vidékén hordozza Mtyás népszerű alakját.

Ment, mendegélt a verőfényes szép napon. Erdő és vizzugás, madárénekvig muzsikája ringatta az ábrándokba merült ifju magyar levante keblét . . .

Hosszas bolyongás után egy erdő szélén fakadt forrás közelében pihent meg s a forrás vizéből szomját oltotta.

Lassanként aztán elnyomta az álom. Édes szenderegésbe merült. Álmában a lelke talán ott járt a szamos parti ósváros falai között, vagy valahol a Zalasd vize táján, a melynek színe tündéres fényben tükrözi vissza Vajda-Hunyad képét.

Álmában úgy tetszett, mintha angyal szállott volna le az égből, koronát hozva magával.

Hófehér, csillogó szárnyát az alvó levante feje fölött kiterjesztette, meg-meglebbentette, hogy álmát hűs szellővel édessé tegye.

Mtyás eközben felrezzent, szent István koronája felé csapott és erre a korona keresztje meggörbült.

A népnek képzelődése innen magyarázza meg a szent korona keresztjének elhajlását.

És — száll az ének szájról, szájra.

Hátha hangosan is kifakad majd! Mert az ilyen lelketlenségekhez meg csak egy agitátor kell és fellobban a nemzetiségi gyűlölet, mint Torontálban.

Hasonlóképen megcsalták a bachóváriakat. Ezek értelmesebb németek. Ingyenpéldányokban jár oda a temesvári pángermán ujság és nemsokára bele fog találni a nép hangulatába, ha gyalázza a magyart. Torontálban czélt érték már — vagy nem olvassák a „Budapesti Hirlap“ cikkelyeit is? nem tudnak róla? Várják meg, amíg kigyullad majd a szunnyadó tűz? A svábok különösen a bachóváriak, ellenzéki hajlamuk voltak mindig; a pángermán ujság is ellenzék; majd nagyon beletalál az ottani nép kedvébe, mert régóta előkészítik hozzá a hangulatot, mint a vetés alá a szántóföldet; csak bele kell hinteni a magvakat, majd kikelnek,

A bünösöket a magyarság rovására működő rosszelkű embereket, de a népszarolót is példásan meg kell büntetni a nagy nyilvánosság előtt, hogy az egész ország tudja és lássa. A népnek pedig meg kell téríteni az ilyen kárt.

Ha nem védjük meg a nép érdekeit, ha veszni engedjük néhány rossz ember miatt, akkor elveszti hitét, hazafias gondolkodását, minden tiszteletét feljebb valói iránt és tikos ellenségévé válik a magyarnak, mert egyszerűen csak zsarnokának tekintik, akitől szabadulni óhajt, noha nem magyar a zsarnoka, hanem ez a néhány ur! Itt, Nagykövesen is úgy van már. — Tudom biztosan, hogy derék jegyzője van e falunak, akinek semmi része nincs ebben a viczinalis nagy csalásban.

Ezt örömmel konstátálom személyes utánjárás és meggyőződés alapján. És mégis a nép már a jegyzőt is okolja ezért a károsodásért!

Nemsokára vége lesz a bizalom és tisztelet utolsó nyomának, ha a tizenkét éves rendszert így folytatjuk még. — Akkor azután kérdezzük: miért mozgolódnak a nemzetiségek a délvidéken? Kérdezzük, de meg is találhatjuk reá a választ.

Mielőbb kell tehát megváltoztatni a rendszert, de az embereket is, mert különben késő lesz.

Néhány szó a város szervezeti szabályzata módosításához.

Városunk szervezeti szabályzata és különösen annak a hivatalnoki kart megállapító némely szakaszai módosítása kérdéséhez a helyi lapokban többen hozzá szölköttek és pedig elvetően ellenezve az egész eljárást.

A mi pártunk a szervezeti szabályzatot úgy amint ma van érvényben, születése első percétől kezdve perhorrescálta, sőt már előbb, a vajudásnál bosszusan hagyta el a teret, nem akarván még néma tanuja sem lenni ilyen szörnyszülött világrajtótnak.

Mi tehát minden legkisebb igyekezetet is annak legalább megjavítása, türethetvételeire tárt karokkal fogadunk és tölünk telhetőleg közre fogunk hatni, hogy gondosan lenyegessük, a szervezeti szabályzatnak nevezett monstrum, fattyuhajtásait — mert hisz a jót akarni is már dicséretes: pedig kétséget sem szenved, hogy Puky főispán, a ki ezt kezdeményezte, jót akar.

Mi az ismeretlen cikkezöket Dr. Calamus és Oberont, amennyiben önzetlen a bírálatuk tiszteljük, ha velük nem is vagyunk

egy véleményen. Soraikban sok szép megszívlelendő dolgot magunk is dicsérünk, de arra a conclusióra sehogy sem vagyunk kaphatók, hogy ez most nem időszerű, hogy ezt jobb időkre kell halasztani, jobban gondosabban kell előkészíteni.

Nem osztjuk pedig e nézetüket:

1-ször. Mert a közismert módon és körülmények között készült és elfogadott szervezeti szabályzatnak vannak oly hiányai, melyek mulhatlanul pótlándók, hogy aztán kevesebb kárral várassuk be ama jobb, nyugodtabb időt.

2-ször. Mert a tervezett módosításnál több ezernyi megtakarításról lévén szó, azt városunknak mai súlyos pénzügyi helyzetében tárt karokkal kell fogadnunk és a menyiben a közszolgáltatnak nem csak kára nélkül, sőt, mint nem egy szakreferenstől hallottuk hasznára történik: annak elfogadásával egy perczig sem szabad késnünk.

Végül 3. és legfőbb indoka a tervezett módosítás elfogadásának az, hogy a tisztujítás előtt állván, az a tisztikar, melynek a hiányok és ferdeségekről közvetlen tapasztalatból van tudomása — javasolhatja, csinálhatja „sine ire et studio“ a módosításokat, melyek alapján kell majd a tisztujítást is megejtenünk; míg a tisztujítás után el sem képzelhető, hogy a régi szervezet alapján választott és esetleg teljesen járatlan új tisztviselőknél okuk, kedvük, vagy elegendő tapasztalatuk legyen e munkára.

Szóval vagy megcsináljuk ma a módosítást, javítást vagy várunk fog kellenni az újabb hat év elteltét.

Az a körülmény, hogy talán, megengedem, a most így sebtiben történő módosítással nem végezzük teljes kifogástalan munkát nem lehet ok arra, hogy semmit se csináljunk; mert hiszen teljesen új szabályrendeletet készíteni most az általános közigazgatási reformok küszöbén nem is volna időszerű.

Azonban e szervezetnek személyi részét rendeznünk kell és lehet éppen a közeleti tisztujítás okából is és az egyes hivatalnokok ügykörét vagy hatáskörét ha még oly lazán volna is körülírva; ráérünk akkor szabatosan körvonalazni, haama, különösen a közigazgatás egyszerűsítését czélozó reformok törvényerőre emelkednek.

Ugy szintén ama igen helyesen felpanaszolt hiányon is segíthetünk későbbben, hogy az egyes hivatalnokoknak nincsen munka és ügyrendjük.

Hisszük, sőt tudni véljük, hogy a mi pártunk hálás örömmel fogja megvitatás tárgyává tenni a t. tanácsnak idvönatkozó javaslatát és reméljük, hogy azokat meg nem egy igen helyes és czélszerű javaslattal a maga részéről is megtoldva fogja érvényre juttatni.

(Dr.—r.)

NAPI HIREK.

Hova épül a lelencház.

A belügyminiszter, mint annak idején jeleztük, megsemmisítette a közgyűlés ama határozatát, melyben kimondotta, hogy a városunkban létesítendő lelencházat nem engedélyezi a közgyűlés által kijelölt helyre a sertésvásártérre építeni. Ezzel a leirattal foglalkozott a tanács Puky főispán elnöklésével tegnap délután tartott teljes ülésen. Oláh Károly olvasta fel a leiratot és végül ő is azon nézetének adott kifejezést, hogy legalkalmasabb hely a nagyerdő.

Komlóssy főjegyző és Puky főispán szintén a nagyerdőt, Bruckner és Hufflész villakkal szemben levő köröndöt javasolják a lelencház helyéül. A tanács végül azt a határozatot hozta, hogy a Nagyerdőt jelöli ki a lelencház helyéül és megbizzza Aczél Géza főmérnököt, hogy az erre vonatkozó tervrajzot mielőbb készítse el.

Hány perczent lesz a póttadó?

A városi tanács ma délelőtt tartott teljes ülésén, melyen Puky Gyula főispán elnökölt, vette tárgyalás alá az 1903-ik évi költségvetést. A jövő évi költségvetés annak idején, mikor nyilvánosságra került, nagy feltűnést és megdöbbenést keltett. A kimutatás szerint majdnem félmillió korona deficittel zárta le a költségvetést a főszámvevő és előterjesztésében a mutatózó hiányt 60% póttadóval javasolta fedezni. Az óriási póttadó kivétele, mit a főszámvevő javasolt, keltette a polgárság körében ezt a nagy megütközést és ugy a sajtóban, — mint más helyeken is elítélő szavak hangzottak el a tanács ellen, amiért ezt a gazdag, 6 év előtt a póttadót még csak hirből ösmerő várost, rendszertelen gazdálkodása folytán oda juttatta, hogy ma 6 év múltán 60% póttadóval kell megfizetni annak a Csáky szalmás gazdálkodásnak az árát, melyről maga a miniszter is csak pár nap előtt nyilatkozott olyan elítélőleg, adott ki írásban olyan lesujtó kritikát, de a mely lesujtó kritika, — mint azt már hétfői lapunkban jeleztük — csakis a tanácsot és a régi Dégenfeld-Mark-Aczél féle rendszer híveit illeti, mert a közgyűlési jegyzőkönyvekből kitűnik, hogy az ellenőrzést mindenker komolyan teljesítő ellenzék sohasem járult a főmérnök ur kötséges építkezési kedvteléseihöz, sem pedig a többi, a miniszter által kifogásolt tételek megszavazásához, a minek különben — ezt méltán várhatjuk is, — a közgyűlésen a miniszteri leirat felolvasása alkalmából határozottan kifejezést is adnak. Ma már, elősmerjük, részben szakított a tanács ezzel a rendszertelen gazdálkodással, mert ő maga is belátja — későn ugyan — hibázott és most mintegy vezeklésül nagyon is — igen helyesen — összeszorítja a költségvetést. A felügyelőbizottság lelkiismeretes munkájának már is van eredménye. A bizottság napokon át tárgyalta az 1903-ik évi költségvetést és sok felesleges kiadást törölt, illetőleg lejjebb szállított, olyanmilyre, hogy a főszámvevő javaslatával szemben a 60% póttadót majdnem felére **31%-ra szállította le**. A tanács mai ülésén tárgyalta ezt a költségvetést. Vecsey Imre előadó részletességgel ösmertette a felügyelőbizottság, a gazdasági bizottság és a jog és p. ü. bizottság javaslatait és a tanács általánosságban el is fogadta a költség-

vetést. Ezután a részleteiben kezdték tárgyalni és már az eddigi, a délig eltartott tárgyalásból kitűnik, hogy a tanács a felügyelőbizottság által javasolt 31% pótdából is törül 1—2 perzentet, úgy hogy legrosszabb esetben is **csak (!) 30 % pótdó** kivetését fogja javasolni az e hó 23-án tartandó közgyűlésnek, mikor is az 1903-ik évi költségeloirányzatot tárgyalni fogják.

Közgyűlést előkészítő tanácsülés.

Tegnap délután Puky Gyula főispán elnöklésével teljes tanácsülés volt, amelyen az október 23-iki városi közgyűlés ügyeit készítették elő. Delután 1/4 órakor nyitotta meg az ülést Puky Gyula főispán, a melyen jelen voltak: Simonffy Imre polgármester, Komlóssy Arthur polgármester-helyettes, Vecsey Imre, Roncsik Lajos, Oláh Károly, Körner Adolf, Ábrahám László, Vargha Károly. — A gyűlésen a közgyűlés apróbb tárgysorozatait vették először is tárgyalás alá. A tárgysorozatra kitűzött ügyek jelentékeny részével a jog- és pénzügyi bizottság javaslatát fogadták el. Nagyobb vitát a lelemezés ügye keltett, amelyről lapunk más helyén számolunk be. A tanácsülés az esti órákban ért véget. A következő mai ülésen az 1903-ik évi költségvetést veszik tárgyalás alá.

Nagy lopás:

A debreczeni rendőrség rég nem foglalkozott olyan nagyszabású lopással, melyet hajnalban követtek el. Huszonnyolcezer koronát loptak el egy vidéki gazdálkodótól. A káros Galambos Dániel tiszánánai lakos a kunhegyesi vásárról érkezett a hajnali vonattal Debreczenbe. A vasuti kocsi-ban ösmeretséget kötött egy alacsony termetű, barna emberrel, kit Galambos anynyira megkedvelt, hogy vacsorára is meghívta. Galambos a Fogel-féle vendéglőben, hol vacsorázott, akart szállást venni, de drágának találta a szállás árát, 80 fillért. Utitársa ajánlkozott, hogy ő olcsóbb szállásra viszi. El is indultak a lóvásártéren levő Simon-féle vendéglőbe. Ott maradt Galambos és mikor reggel felkelt, arra a szomorú tapasztalatra jutott, hogy pénztárczája, melyben 28000 korona volt, eltűnt mellényéből. A rendőrségnek tett jelentést, mely nagy erővel nyomozza az ösmeretlen vakmerő tolvajt.

A hadházi adópénztár szabálytalanságai.

A hajdu-hadházi adópénztár a múlt héten vizsgálta meg Faust pénzügyigazgató. A vizsgálat alkalmával a főkönyv vezetése körül rengeteg szabálytalanság került napfényre még a legújabb időkről is, amiknek igen súlyos következményei vannak. A pénzügyigazgató kijelentése szerint ezen visszaélésekre gyöngeszó a szabálytalanság. Ugyancsak a múlt héten szemlélte meg Fauszt a téglási adópénztárt, is melyet kifogástalan rendben talált.

József főherceg betegsége.

Alcsuthról érkezett jelentés szerint a legmagyarabb főherceg, József főherceg betegségének tünetei beálló tüdőgyulladásra engednek következtetni. A főherceg állapota a mai nap folyamán rosszabbodott. A fő-

hercegi család minden tagja, a beteg ágya körül tartózkodik.

Ruttkayné-Kossuth Lujza a ravatalon.

Az egész országban nagy részvétet keltett Kossuth Lajos nővérenek a halála. A nemes matrónát diszes ravatalra helyezték a muzeum körüti Brázay-házban, mely gyászoló pompát öltött. Fekete lepel borítja a lépcsőház falát és gyászfátyol leng a kandeláberekben. A ravatalt az első emeleten, az előszobából nyíló nagy teremben állították föl. A terem tele déli növényekkel, égő kandeláberrel, lobogó viaszgyertyákkal. Lépcsőzetes, magas ravatalon, érzekoporsóban fekszik a halott, jóságos vonású, viaszfehér arcán nincs nyoma a szenvedésnek. Fekete selyemruha van rajta, fején fekete csipkefőkötő, imára kulcsolt kezében teszület. A halottasházban már a délelőtt folyamán igen sokan fordultak meg. A látogatókat Kossuth Ferencz, Brázay Kálmán és dr. Ambrozovics Lajos miniszteri titkár fogadják. Az első koszorut egy ismeretlen honleány küldötte a koporsóra, amelyet valóságga elborít a tömérdek friss virág illatos disze. Kossuth Ferenczhez igen sok részvétirat érkezett, a többi közt Láng Lajos kereskedelmi minisztertől és gróf Apponyi Alberttől, a képviselőház elnökétől is. A kolozsvári függetlenségi párt távirattal fejezte ki részvétet, a czeglédi függetlenségi pártét Bába Molnár Samu volt polgármester. elnök személyesen tolmácsolta. A képviselőház tagjai közül igen sokan kendláltak személyesen és írásban. A temetésen sok társaskör vesz részt zászlók alatt és alkalmasint ott lesznek a honvédmenedékház lakói is. Kossuth Lajos Tivadar nevében Kossuth Ferencz rendelt diszes koszorut a ravatalra.

Kossuth Lajos Tivadar, aki most Milanóban van, az idő rövidsége miatt nem lehet jelen a temetésen. Matuska alpolgármester ma délelőtt fölkereste a nemes matróna ravatala mellett Kossuth Ferenczet és a főváros nevében diszshelyet ajánlott föl Ruttkayné koporsójának Kossuth Lajos sirja közvetlen szomszédságában, e sir mögött, a környező vasrácsban belül. Ha megépül a Kossuth-mauzoleom, Ruttkayné koporsóját is átviszik e mellé. A székes-főváros nevében Matuska Alajos alpolgármester ma meleg-hangu részvétiratot intézett Kossuth Ferenczhez. A székes-főváros koszorut is helyez Ruttkayné ravatalára. Az országos függetlenségi és 48-as párt ma délután hat órakor testületileg felkereste Kossuth Ferenczet Józsefkörúti lakásán s a párt nevében Thaly Kálmán országgyűlési képviselő tolmácsolta a pártvezér előtt részvétüket. A ravatalra eddig a következő koszorúk érkeztek:

Szeretett nagynénénknek — Ferencz és Lajos Tivadar. — Az Ambrozovics-családé ezzel a felirattal: Ilka Béla, Dező és Lajos — Szeretett Lujza nénénk, — Benyovszky Sándor grófé e felirással: Kedves Lujza néninek — Sándor és Mariska. — Makray Sarolta, Anna és Viktor Lujza néninek, a magyar nők büszkeségének. —

Özvegy Csetey Gusztávné tisztelete jeléül. — Halász Olivér, Ruttkayné-Kossuth Lujzának — Hálás emléke jeléül. — Dolinay Gyula — Tisztelettel, hálás emlékezettel Ruttkayné-Kossuth Lujzának. — Ruttkayné-Kossuth Lujzának — Az amerikai Kossuth-ereklyék tulajdonosa. — Kossuth Mihályné — Tisztelete és szeretete jeléül. — Van ezeken kívül számos szalagnélküli koszoru is, amelyeket egyes honleányok tettek a ravatalra.

A temetésre vonatkozólag a következő falragaszokat adták ki:

„Kossuth Lajos azt üzenté . . . Hogy a védangyalának, számüzetése hűsége osztályosának, imádott nővérenek, Ruttkayné-Kossuth Lujzának temetésén jelenjen meg a nemzet. Gyülekezés ma, szerdán délután 3 órakor a muzeum-körúti Brázay ház előtt.“

Huszártiszti lovagló iskola Debreczenben.

Ma nyílik meg Debreczenben a 3-ik, Hadik és a 7-ik, Vilmos huszárezred tisztikarának ekvitációja, lovas tiszti tanfolyama, melyen a huszártisztek nyernek a lovaglásban, de különösen a lóidomításban alapos oktatási. A 3-ik és 7-ik huszárezred fiatal tisztszei, kik az ekvitációban részt vesznek, már tegnap Debreczenbe érkeztek. A tanfolyam ma kezdődik. Az ekvitáció parancsnoka báró Ulm kapitány, tanára pedig Döry kapitány.

A párisi Messzalina halála.

Egy párisi távirat már jelentette, hogy tegnap reggel holtan találtak lakásán egy Lecomtene nevű nyolczvanegy esztendőös özvegyasszonyt. A rendőrség megállapította, hogy a gazdag magánzót meggyilkolták és kirabolták. Már sejtik, hogy gyilkosa egy fiatalember, az áldozat kedvese. Az agg nő ugyanis olyan erőlesten életet élt, akár csak Messzalina, római császárné. Fialatosan öltözködött s egész sereg udvarlót tartott. A rendőrség, mint mai párisi táviratunk tudatja, házkutatást rendezett a lakásán s egész halom szerelmesleveleket foglalt le, a melyet fiatalemberek írtak az öreg asszonynak. Nem hihető, hogy a fiatalemberek érzelme őszinte és őszintelen. A rendőrség ezek közt az imádók közt keresi a gyilkost. Jellemző Lecomtené hiuságára, hogy roppant haragudott a leányára, mert nagyanyává tette s kereken kitagadta őt, a mikor megtudta, hogy dédánya lett. — Lecomtené már tizenhét éve özvegy. — Néhány hónappal ezelőtt újra ferjhez akart menni egy fiatal szélhámoshoz, de a házasságból nem lett semmi, mert a vőlegény kétszáz ezer frankot kért előre az öreg asszonytól, egy állítólagos üzleti vállalkozáshoz. A gyilkosság előtt való nap Lecomtené beszélgetett a kapus feleségével, s azt mondta, hogy egy urral teázott, aki őt nagyon szépnek tartja.

— Sajnos, folytatta, már hatvan esztendőös és én csak fiatalemberek iránt érdeklődöm.

Páris városában nagy szenzációt keltett az eset. Azt beszélnek, hogy több fiatal festő is jóbarátja volt Lecomtenének.

A vén betyár halála.

A bakonyi rablóvilág egyik hírhedt alakja halt meg a minap, mint veszprémi levelezőnk írja, Dégh községben: Arany Gyurka, a ki Sobri Jóska egykori bandájának volt tagja. Hetven éves volt az öreg. Ebből a hosszú életből sokat töltött nehéz rabságban, a hogy letűnt a rabló romantika, megváltozott a vén betyár is a sok büntetés után. Megpróbálkozott, de nem javult

meg: az egykori felelmetes haramiából közönséges csirketolvaj lett. Künn lakott egy kis házban a falu végén s ha valami apróság elveszett, tüstént tudták, hogy az öreg Arany Gyurka ludas benne. Csak a minapült a devecseri járásbírósa börtönében három hetet lopásért s a hogy kiszabadult, újra rossz fát tett a tűzre. Krausz Mór déghi szatócs boltjából lopott el egy kis hordó petroleumot. Ez okozta vesztét. A mikor ugyanis késő este hapatért s lámpát akart gyújtani, az égő gyújtót beleejtette a nyitott hordóba. A petroleum lángra lobbant, tüzet fogott a ház is, az öreg haramiát úgy találták meg holtan, összeégve elpusztult tanyájának kormos falai között.

Egy urileány szökése.

Szegedről írják: A tolonczok tarka, kopott csoportjában tegnap föltűnt egy halvány arczu, szőke, elegáns kissasszony, akit tegnapelőtt este a Tiszaparttól vittek be a rendőrséghez. Az urileány föltűnő nyugtalanlansággal bámult habjaiba. Az arra járó járó rendőr huzamosabb ideig figyelte a leányt s mikor látta, hogy órákon át nem távozik a partról, odament hozzá, igazolása szőlította föl és előállította. A leány azt mondta, hogy egy előkelő nagybeeskeri polgár leánya s arra kérte a rendőrt, hogy valami uri családnál helyezze el reggelig. De a rendőr azt felelte, hogy neki nem az a kötelessége, hogy aki utjába akad, szállodába kíséresse, mert ott nem ellenőrizheti, már pedig a kissasszony neki gyanus. A leány ezek után ellenkezés nélkül kísérte a rendőrt a városházához, ahol már egy nagybecskereki hivatalos távirat volt, mely azt kérte, hogy a szőkevény leányt keressék meg s föltalálás esetén vigyázzanak rá, míg szülei át nem veszik. A leányt az őrsparancsnok családja vette gondozás alá. Tegnap délelőtt pedig a kapitány átadta az ideérkezett aggódo apának. A leány 17 éves és nagymérvű hisztériában szenved.

Kegyetlen mostoha anya.

Rég ismert dolog, hogy a mostohák legtöbbször az „elődtől” származott gyermekekkel rosszul bánnak és addig üldözik, míg az atya szintén úgy viselkedik, mint a mostoha anya, vagy pedig az atyában fölébred a gyermekeiránti szeretet és annak pártját fogja, a mi a családi egyetértés fölbomlását vonja maga után. — Hanem az, a mit R a c s i Péterné követett el kis, 5 éves mostoha leányával, valóban retentő, szinte férfagyasztó. A kis leány szombat este elküldte a boltba, hogy hozna kenyert és más egyebet. — Átadott neki egy koronát. A kis leány azonban sokáig nem jött s az asszony elment utána nézni, vajjon hol marad? Az utcán találkozott a kicsivel, aki hangos sirással jött elő s kezeit tördelve zokogás közepette elmondta, hogy a pénzt elvesztette. Erre a mostoha megragadta a kicsit s borzasztó kegyetlenül ütni kezdte. Hazavitte és otthon egy vastag bottal tovább verte, úgy, hogy a kis leánynak mind a két karja az ütlegek alatt eltörtött. A kegyetlen mostoha ellen a férj megtette a följelentést.

Wlassics az oláh iskolában.

Wlassics Gyula közoktatásügyi minisztert a kolozsvári ünnepekről jöve, ma hirtelen megjelent Belényesen. A legszigorubb inkognitóban utazott és minden bejelentés

nélkül meglátogatta a görög katolikus főgimnázium összes osztályait. Főleg a magyar nyelv és irodalomból és a történelemből intézett kérdéseket a növendékekhez. Különös sulyt fektetett arra, hogy a tanulók mennyire tudnak magyarul. Azután az állami elemi iskolákat látogatta meg és később a görög keleti főgimnáziumot. A látogatásokat késő délután fejezte be a miniszter. Azután a tanári szobában összehívta a tanárokat és komolyan figyelmeztette a kötelességeikre. Észrevételeket tett a növendékek hibáira és szigoruan kijelentette, hogy a legkifogástalanabb hazafias oktatást követeli a közoktatásügy minden munkásától. Megjegyezte, hogy észrevételeit utólag írásban fogja a tantestületnek megküldeni. Butean igazgató felelt a miniszter beszédére és biztosította őt a tanári kar odaadó fáradozásáról. Wlassics délután visszautazott Nagyváradra, ahol nagy feltűnést keltett a váratlan belényesi látogatása. Este a püspöki palotában volt vacsorán, azután visszatért a fővárosba.

Vörösmarty-szobor a Csokonai körnek.

Tegnap délután 3 órakor a Vörösmarty-szoborbizottság ülést tartott az Otthon írók és kiadói körében. A bizottság végképpen lezárta az első pályázatot, amelyből tudvalevőleg megbízást a kivitelre egy pályázó sem kapott és megtette a szükséges intézkedéseket az új pályázatra, amely szűkebb körű lesz az első kategóriába osztott öt művész között. Az ülésen statisztikát terjesztettek elő, hogy milyen volt a kiállítás látogatottsága. Az eredmény örvendetes és meglepő. A kiállítás 18 egész és egy fél napon át volt nyitva. Ez idő alatt nem kevesebb mint 83,407 ember látogatta. Az elnök bejelentette, hogy a pályázati modelleket szétosztották, Minthogy jóval, több mintát kértek, mint amennyi szétosztásra rendelkezésre állott, a szétosztásnál tekintetbe vétetett például az, hogy egy városba egynél több minta ne kerüljön, számolni kellett továbbá azzal is, hogy mely mintákat lehet könnyebben messzebbre szállítani; az elnökség lehetőség szerint teljesített minden speciális kívánságot is. A jegyző előterjesztés szerint 30 helyről kérétek mintát, holott csak 25 állott rendelkezésre. Azok között, kik a Vörösmarty szobrok közül egyet kaptak, van a debreczeni Csokonai kör is.

Elégetett jegyzőkönyv.

Torontál-Almásról írják nekünk: Nagy föltűnést keltett a községben, hogy Stadách Gyula, volt almási állami tanító, okt. 12-én megjelent a község háza előtt s nagy közönség előtt elégetett egy hivatalos irást, a melyben rágalmat ártott maga ellen. A külföldi autodafének előzménye a következő: A község 1899. október 6-án hazafias ünnepet rendezett: már előbb fölkérte a tanító-testületet, hogy rendelje ki a növendékeket a Himnusz és a Szózat elénekülésére. Mivel még csak háromnapja kezdődött meg az iskolai év s az idő rövidsége miatt is azt határozta a testület, hogy nem tehet eleget a község kérésének, mert a növendékeket nem készítheti elő, de azért minden lehető el fog követni, hogy az ünnep sikerüljön. A felsőbb osztályok tanítói meg is tették ezt. Mégis megtörtént, hogy a községi képviselőtestület 18.9 október 8-án elfogadta Stadách Gyula és Teiner Péter

ellen, a kik a jó magyar emberek, a következő indítványt: „Föltételezhető, hogy a felsőbb — osztályok tanítói roszakaratból meg akarták hiúsítani az ünnepet”. Ez a határozat föllebbezés folytán több fórumon keresztül ment, de mindenütt elűlés miatt elutasították. Stadách Gyula tanító, a ki most Zichyfalván működik, erre a nyilvánosság előtt akarta megsemmisíteni a sérelmes határozatot, mert sehol sem kaphatott elégtételt. Megjelent tegnapelőtt Almáson s a község háza előtt elégette az 1899. okt. 8-án fölvett jegyzőkönyvnek rá vonatkozó részét. Eljárásáért fegyelmi vizsgálatot kért maga ellen a kultuszminisztertől.

A képviselőház ülése.

— A „Debreczen” eredeti távirata. —

Budapest, 1902. okt. 15.

A képviselőházban **Rátkay** indítványozza, hogy a király leiratát a Kvota ügyben tüzze ki a ház tárgyalásra. Kérdi, hogy miért tilos a baloldalnak a király személyét belevinni a vitába. Az új parlament egy kövé vált hazugság, melynek márványa főuri gög.

A király tettei a politikában olyanok, mintha a kezében korbács lenne, a melylyel veri a nemzetet. Az indítvány tárgyalását **Szell** Kálmán miniszterelnök holnapra halasztatni kéri.

Beöthy azt ajánlja, hogy halasztassék az szomhatra, **Thaly** Kálmán szintén szombatra kéri annak tárgyalását, **Szell** Kálmán miniszterelnök végre ehhez hozzájárul.

A különböző bizottsági tagsági helyeket ma töltötték be.

Nessi Pál interpellál a kolozsvári botrányos eset miatt, kéri van-e tudomása miniszterelnöknek, hogy a Mátyás-szobor leleplezési ünnepélyre érkezett főherceget a „Gotterhalte”-val fogadták, ha van? mit szándékozik tenni, hogy hasonló eset többé ne forduljon elő,

Kérdezi, hogy ezen nagy ünnepélyen miért nem jelent meg a király, tanácsadói miért tartották a királyt távol erről a monarchikus nemzeti ünnepélytől, hiszen királyi szobrot lepleztünk ott le, vajjon igaz lenne-e az a kósza hír, hogy a király azért nem jelent meg, mert Mátyás csak király volt és nem császár.

Kérdi, miért nem jelent meg az ünnepélyen a királyi család? E disszharmonia kinek az érdeke, mi megbocsájtottunk már az uralkodóháznak de Bécsben nem tudnak, nem akarnak felejtetni.

A nemzeti önértet folyton és a hol csak alkalom nyílik, arczul csapják. Ezután 6 pontban kérdést intéz a miniszterelnökhöz. Az interpellációt kiadják a miniszterelnöknek.

A nagyvásár külön vonatai.

Vásárvasárnapján (okt. 19.) és utána hétfőn (okt. 20.) Debreczen és Hadház közt külön vásári vonatok fognak közlekedni. — Püspök-Ladányból a vonat indul délután 1 óra 46 perczkor, Debreczenbe ér 3 óra 3 perczkor. Debreczenből indul 11 óra 44 perczkor délelőtt és Püspök-Ladányba ér 1 óra 35 perczkor délután. Hadháztól a vonat indul reggel 7 óra 11 perczkor és Debreczenbe ér 7 óra 47 perczkor, innen pedig indul délután 3 óra 20 perczkor és Hadházra ér 3 óra 58 perczkor.

Szüret Nagylétán.

Vettük a következő soroknt: Tekintetes Szerkesztő Ur. Tisztelettel kérjük, legyen szives becses lapjában a napi hírek rovatában közölni, miszerint a nagylétai Mosonta kerti szüret f. hó 17-én a Kossuth-kerti pedig 21-én kezdődik. Szivességéért fogadja mindkét kerti előjáróság hálasköszönetét. Nagy Léta október hó 14-én tisztelettel Fiók Albert hegyközségi jegyző.

Öngyilkos tiszthelyettes.

Tegnap éjjei fegyverdurranás hangja verte fel a várban alvó katonákat. A lövés, amely elhangzott, egy fiatal katona: Peltzel tiszthelyettes életét oltotta ki. A szerencsétlen ifju most jött ki a bécsujhelyi katonai akadémiából és csak néhány hete, hogy Nagyváradon szolgál a 37-ik ezrednél. Az öngyilkosságot éjjel 12 óra tájban követte el. A napost azzal az ürügygyel, hogy nézse meg a századot, eltávolította a szobából és ezalatt az idő alatt a falról lekasztott szolgálati fegyverrel mellébe lőtt. A golyó a szíve fölött hatolt testébe és hátul ismét kijött s a falba furódott. A lövés zajára összefutott katonák ott találták a földön, a véreben fekvő. Egy óra hosszat élt még az öngyilkosság elkövetése után s akkor halt meg, miközben a katonai kórházba szállították. A szerencsétlen ifju sem mi irási nem hagyott hátra, ami végzetes eselekedetnek okát megvilágítaná. Anyagi zavarokkal nem küzdött s így az a feltevés valószínű, hogy reménytelen szerelmes volt. Hozzátartozóit, akik Ausztriában laknak értesítették a szomorú esetről. A temetés ma szerdán lesz.

A kivándorlók nyomora.

Lelketlen kivándorlási ügynökök öz tökéülésére esztendőről-esztendőre sok ezer szerencsétlen ember hagyja el hazáját, hogy az idegenben jobb boldogulást keresen. Keserves szenvedések várnak pedig a bizonytalanságba induló emberekre. Az amerikai csodás boldogulás már csak a mesék világában van meg s a hazájuktól elszakadt emberek szivesen visszatérnének otthonunkba ha módjuk, anyagi erejük ezt megengegné. A legnehezebb, legfáradtságosabb munkát végzik, de az is szerencse, ha ilyen munkát kapnak, Bukaretsből azt jelentik, hogy egész Romániában, különösen Brailában nagyon elszaporodott a munkálatlan székelty családok száma. A városi hatóság takarított és fát vágat velük, hogy az éhenhalástól valamiképen megmentsék őket. Ilyen sorsra jutnak véreink, akik hallgatva a csábító beszédre, könnyelműen átlépik az ország határát. Ha nehéz is itthon a megélhetés, mégis csak könnyebb mint az idegenben, ahol kegyelemből löknek egy darab kenyeret a magyar eseledeknek, hogy éhségtől el ne pusztuljanak.

Az izr. hitközségi tagok figyelmébe.

Értesítettnek a t. tagok, hogy a Deák Ferencz-utcai templomban folyó hó 16. és 17-én levő Sátoros ünnepi napokon az istentisztelet következő időben fog tartatni és pedig Szerdán és Csütörtök valamint Péntek este 5 órakor, Csütörtök, Péntek és Szombat délelőtt 9 és délután 4 órakor. Köznapokon reggel 6 órakor és este 5 órakor.

Mellfüzőket, a legmodernebb formák és alkalmak szerint — bármily kivitelben a legyorsabban és kiváló gondnal jutányos áron készít Goldstein Karolina mellfüző gyára Debreczenben Piacz-utca.

SZINHÁZ.

Műsor:

- Okt. 15. „A” bérlet. Ocskay brigadéros, színmű.
Okt. 16. „B” bérlet. Az öreg.
Okt. 17. „C” bérlet. Demimonde.
Okt. 18. „A” bérlet. A szultán.
Okt. 19. Bérletszünetben délután: A piros bugyelláris. Este: Sötétség hatalma. Ujdonság.
Okt. 20. „B” bérlet. Othello.
Okt. 21. „C” bérlet. A zsidónő. Első opera.
Okt. 22. „A” bérlet. Honthy háza.
Okt. 23. „B” bérlet. Svihákok.
Okt. 24. „C” bérlet. Segédtanár Ujdonság.
Okt. 25. „A” bérlet. Kornevillei harangok.
Okt. 26. Bérletszünetben délután: Igmándi kispap. Este: Ádám és Éva. Ujdonság.
Okt. 27. „B” bérlet. Velencei kalmár.
Okt. 28. „C” bérlet. Czigánybaró.
Okt. 29. „A” bérlet. Lemondás.
Okt. 30. „B” bérlet. Pareszbecsület.
Okt. 31. „C” bérlet. Bánk bán.

Színházi hírek.

Ma Szerdán lesz a reprise Herczeg Ferencz történeti színművének az „Ocskay brigadéros”-nak, melyben a főbb szerepeket Jeszenszkiné Irén, Menszáros Margit, Csige Ilonka, Palágyi Lajos, Klenovics György, Pataki Béla, Krémer Jenő, Karacs Imre, Mezei Andor, Farkas Béla, Virágháty Lajos, Vámos Jenő és Szilágyi Aladar játsszák.

Szombaton Verő György Szultán című operettje kerül színre.

Szerencsésen folynak a próbák Milöcker Bellevillei szüsz című operettjéből amelyet még eddig nem adtak elő a debreczeni színpadon. Az operettben fel fog lépni Márton Miklós tenorista.

Makó igazgató feleleveníti a Kapitány kisasszony című régi jó operettet.

Levelek a sürgönydróton.

A XIX. század tudományos vívmánya örökségül adta át a XX. századnak Marczoni világra szóló találmányát, a drótnélküli távirást. A technika e csodás találmánya a zseniális feltaláló nevét halhatatlanná tette. A kísérletek, melyeket találmányával végez Marczoni, a remények rövid prespektívájának lezárását jelenti. Maga a zseniális feltaláló is erősen bizakodik, hogy rövid időn belül találmánya meghódítja az egész em-

beriséget s versenyre kél a tengeralatti kábelvel. A szenzáció alig tért pihenőre Marczoni találmányával, máris egy újabb csodás feltalálásáról szól a hír. Megemlekeztünk mi is arról a találmányról, mely Olaszországban kelt szárnyra s bejárta egész Európát s amely egy csapásra Marczoni neve mellé állítja a legújabb találmány, a gyorsposta feltalálójának Piscicelli Taeggi Róbert olasz mérnöknek a nevét. Találmánya sokkal nagyobb jelentőségű, mint amilyennek az első pillanatban feltűnt. Az olasz mérnök e tervének megvalósításával maga a postaforgalom teljesen át fog alakulni.

Piscicelli Taeggi találmányának lényege az elektromos sodronyvasutban rejlik. Eszerint a sodronyon kocsik száguldanak tova óránként 400 kilométer sebességgel s mindegyik kocsi levelek s egyéb postai küldemények vannak. Ezeket az utazó levélszekrényeket elektromotoros áram hajtana fenn a magasban és a szekrényeket Budapestről Bécsbe egy, Bécsből Berlinbe 2-3 óra és Bécsből Rómába 4 óra alatt hajtana. A sodronyok sugárszerűen fűnek együvé fűnn a magasban, rajtuk a nesztelenü. tovaszáguldó fémszekrények. Minden vonal két sodronyból áll, melyeken ellentett irányban száguldanak tova a postaszekrények, egymásután mintegy negyvenöt percnyi időközben. A szekrények nem ütközhetnek össze. Van olyan készülék, amely gondoskodik arról, hogy öt kilométernél közelebb nem juthatnak egymáshoz. Az egész szerkezetnél emberi kézre egyáltalán nincs szükség. A szekrény csak olyan toronynál áll meg, ahová érkeznie keli s itt a kapcsoló készülék magától fölnyilik, amely által sebessége csökken és menetét lassítva leszáll az állomásra. Az utcákon házgasságu oszlopok állanak, melyeknek tetejében a sodronyokat erősítik, míg lenn fölírás olvasható, amely figyelmezteti a járókelőket, hogy itt levelet lehet földadni.

A fővonalon a központtól kiindulva minden öt perczenben egy kis szekrény fut végig, amely minden oszlopnál megáll. Egy emeltyű segítségével leszáll az oszlop belsejébe, míg az oszlopnál alkalmazott szekrény fölcuszik és a levelet a nagy gyűjtőszekrénybe szórja. Amint így összegyűjtötte a szekrény a leveleket, visszatér a központh, ahonnan kiindult. A lebélyegzés a levélgyűjtő-oszlopban történik egy önműködő szerkezettel, amely a bélyegre rányomja az oszlop számát, a dátumot, az órát és a perczet is, melyben a levelet föladták. Aki levelet akar földadni, az egyszerűen ráhelyezi az oszlophoz erősített keskeny asztalkára, egyéb teendője nincs. A többit maga a szerkezet végzi el. A levelek osztályozása és szétosztása az első és másodosztályú állomásokon történik. Az ide érkezett szekrények tartalmukat egy széles, folyton tova húzódo posztóra vagy bőrre szórják, mely a leveleket a hivatalnok kezéhez viszi, aki gyorsan átnézi az egész halmazt, hogy rendben van-e minden.

Innen a széles posztó vagy bőrlap másik hivatalba viszi, ahonnan a továbbítás történik. Az utóbbi helyen fehéző készülékkel a leveleket és a csomagokat szekrénybe emelik, mely rendeltetési helyére viszi a tartalmát. Az olasz minisztérium magáévá tette a tervet és kiadta mérnökeinek vélemény adás végett. Még a tolvajokra is gondolt Piscicelli Taeggi. Ha a tolvaj föl akar mászni a vasoszlopon a tetejéhez, ezt megakadályozza egy aczelkarika, az úgynevezett: „Halál karikája.” Ezen a karikán

fut a nagy feszültségű áram. Aki hozzá ér, az a halál fia. Az áram egy pillanat alatt megöli.

A só.

Magyarországnak legtöbb sója van. Az isten adta ingyen a hegyekben. Csak vágni kell, mint a répát. Hanem azért a legdrágább Magyarországon a só. Drágább, mint a kenyér. Olyan drága, mint a kalácsliszt. Kilója 28 fillér. A kenyérliszt kilója csak 18, 20, 22 fillér.

A sót könnyebb bányászni, mint az aranyat és ezüstöt. Nem kell úgy robbantani, törni, zuzni, kohókban olvasztani a követ, földet, sárt, amíg belőle tisztára szedegetjük az értékes rezecskéket, mint a vasat ezüstöt aranyat stb. Nem kell vetni, ültetni, kapálni, gyomlálni, érlelni, learatni, kicsépelni, megörölni, mint a gabonát — csak vágni kell mondom mint a répát s enni. Mégis milyen drágán jutunk hozzá.

A legszükségesebb, legnélkülözhetetlenebb élelmiszer, vagy hát a mint mondják fűszerszám, inkább ásvány, vagy fűszerszám, — akármi, de legnélkülözhetetlenebb szer; nemcsak kellemes az ízlésre, de hasznos az egészségre és erőre. Jelenkéntelen, silány holminak tetszik s a leghasznosabb! a legtöbb van s mégis a legdrágább.

Olvastam egy polemiát a sóról. Perczel Gyula panasolja el a Magyarországon, hogy rengeteg sok kincsünk mellett is milyen szegények vagyunk, nem gondolkunk kivételre, holott milliókat lehetne belőle szerezni s miért nincs szabad sóbányászat és kereskedelem stb. Erre aztán „illetékes helyről”, hihetőleg a Magyar kereskedelmi Részvénytársaság kebeléből czáfolatot irtak. Azt mondja a czáfolat. Németországban van szabad sóbányászat és kereskedelem s mégis van szegény ember ott is. (De hátha nem épen annyi s nem annyira, mint nálunk.) S mondja, hogy igenis gondolkunk sókivételre, csak hogy nem igen kell, mert más országban is van só; csupán Szerbiában nincs, ez pedig szerző déssel lekötötte magát Romániának; Bulgáriában is van egy kevés só. Ide pedig igyekszik vinni a Részvénytársaság, kire a só kivitele bizva van; és igyekszik Amerikába és bizonyos orosz területre stb. Tehát rendben van a dolog.

De hogy van az ebadtát! Ez mind szép dolog ez a szellemi tornajáték, irodalmi szósz, de ebből nem ér meg a magyarországi szegény ember.

Mennyivel fontosabb dolog volna azt feszegetni, hogy miért nem jut a magyarországi ember saját országában olcsóbban a sóhoz? Miért jut magyar sóhoz a bulgár ember olcsóbban, mint a magyar?

Azonban nem nehéz eltalálni, miért jut hozzá a bulgár. Helyes lehet ez a megfontolás, hogy a bulgárokat — legalább kezdetben — edesgeti a Részvénytársaság, hogy kedveltesse meg s szerezzék meg oda a kivitel. Országgazdasági szempontból tiszta dolog ez és helyes.

De egyáltalában bajos azt megérteni Bulgáriától, meg Braziliától teljesen függetlenül, miért nem juthat kevesebb pénzzel is sóhoz a magyarországi ember?

Azért, mert a só állami jövedelmet képez! Minél drágábban vesszük és esszük a sót, annál inkább gyarapodik az állami kincstár.

Ha az emberek nem volnának olyan szegények, nem is volna baj: de az állam jövedelmekben csak visszaosztja azt a pénzt a szegénységnek.

De emigy nem használ annyit, mintha

sóban kapnák ki azt az emberek. Nem férfából mondom.

Ha nem volna olyan drága a só, jobban élnének az emberek. Erősebbek és egészségesebbek lennének. A katonaságot többen és jobban elbírnák. A szegénységben, a rossz élet miatt csenevészül a nép. A szegény embernek takarékoskodnia kell még a sóban is. S takarékoskodik is. És talál az a hunczfut paradoxon, hogy inkább nem eszik, csak hogy megélhessen.

Hát bizony így él Magyarországon a szegény ember.

Pedig mennyi a só Magyarországon? Erdély derekán egy egész hegység vonul keresztül az északi kárpátoktól a déli kárpátokig. El se fogyna, ha egész Európa yalná tizezer esztendőig is. Előfordul szilárd alakban is, folyadékban is. Tordaváros lakosai ingyen kapják a háztartásra szükséges sót folyadék alakban, sósvíz néven. Evvel sütnék, főznék.

Ha egy város olyan szerencsés, hogy mellette sóbánya van s ezért ingyen kapja a sót, — miért nem lehet olyan szerencsés egy ország lakossága, hogy ingyen kapja saját országának a sóját? — nem egészen ingyen, de nem drágábban a bányászás és fuvarozás költségénél?

Bizony többet nyerne evvel az ország emberanyagban, mint amennyit emigy nyer a kincstár pénzben.

S vajjon csak emberanyagban ember erőben és egészségben lehetne nyerni?

Egyében is.

A földmivelő nép, állattenyésztő is egyuttal. Juhának, disznójának, ökrének, sőt ad időnként, a szegény ritkán csak nyalattja vele, a gazdag többször, hogy egészségesebb, erősebb és kövérebb legyen. Ha ingyen, vagy olcsón jutna a gazda sóhoz, elérné ezt a célt. De a mai körülmények között, megszámlálhatja akárki is az ujján, hogy Magyarországon hány gazda ad a barmának rendszeren sót. Pedig ha rendszeren ad neki sót, az állatja nagyobb terhet elbir; ha megöli, a husa több és izletesebb; ha eladja, szebb, kövérebb és súlyosabb s több pénzt kap érte.

Az egyeseknek eme gazdagodásával nem szegényednők az állam sem. De ha már az állatok sójánál vagyok, megemlítek egy furcsa dolgot, megemlítem az ugynevezett marhasót. A kereskedésekben lehet látni fehér helyett fekete sót, tele földdel, kövel, némelyikben még sárgás föld van. Ez a marhasó. Ez persze silány, de a marhának ez is jó; világos, ahogy olcsóbb is egy kissé, minthogy silány. De hát édes istenem, miért kell ezt a sok földet emelgetni, megvásárolni s a marháknak megenni?

Csaknem rájöttem az okára. Egy amerikai orvos kitalálta, hogy sokféle gyomor betegség ellen legjobb orvosság, ha porondot eszik az ember. És én nagyon hiszek ebben. A töltött liba hamut, fa-szenet eszik hogy jobban emészsen. Az embernek is egészséges a szén és korom. A tyuk porondot nyel, mert ösztöne van, hogy egészségesebb tőle. A hasbajos embernek is jó lehet a kövecs. Lehorzsolja és kiviszi a bél-sárt. Gondolom tehát, hogy a marháknak is az amerikai orvos tudománya szerint ebből az egészségi szempontból adnak köves töltes sót . . .

Csak hogy mégis fel kell másodszor is sóhajtanom az édes stenemhez, hogy hát ez orvoslás miatt miért kell Marosujvárról Csáktornyaig, Szentgothárdig és Pozsonyig cipelni azt a teméntelen követ, földet, porondot! ? Van abból itt is az ország utján annyi hogy fele is sok.

A bányász ugyanannyi erővel vágja koczákba a szép fehér sót is, mint a fe-

kete követ; a vasut, vagy más szekér ugyanannyi erővel emel tovább (talán egy hajszállal könnyeben), a hegylánczolat nem apad meg jobban, ha a fekete helyett a fehér só főmeget hozánk ki belőle; sőt általában alig érezhető a hegynek a szegényülése évezredekken belől. Miért nem adják hát a szegény állatoknak is a jobbat, mikor van elég? Épen olyan olcsón, vagy még olcsóbban, mint azt a hitványt?

A ki tudja, mondja meg.

CSARNOK.

Vaterloo.

Eckmann—Chatrián elbeszélése után fordította: ifjabb Móricz Pál.

Majd pedig az ágyubarcz Saint-Amand és Ligny között nyult meg. Jól láttuk, hogy a két falu közötti kis magaslatokrol kartácsolták a poroszokat, mert minden lövésre sorokat szakított ki a poroszok hadoszlopából. Ez az újabb támadás újabb izgalmat terjesztett. Buche, ki eddig meg sem mozdult, most a kerten át a kuthoz sietett, a kut káva mögé húzódott, miközben a két áttellenes házból puskázni kezdtek rá a poroszok. Mindent össze-vissza lövöldöztek körülötte, de mi is tüzelni kezdtünk és egy pillantás alatt már a falu egyik szélével a másik széléig megszakítás nélkül ropogott a puska.

Ekkor egy hangot hallottam alólról: — Józsi, Józsi. . .

Buche szólított. A nagy lövöldözés daczára is volt annyi batarsága, hogy a csöbört telemerítette, majd lekasztotta s miután ivott, hozzánk hozta.

Némely öregebb katona már kapkodott a csöbör után, de rájuk kiáltott:

— Első a czimborám! Ne nyuljatok hozzá, vagy másként kiöntöm.

Tehát kénytelenek voltak várakozni. Annyit ittam, a mennyi beítem tőle. De azért jutott a többinek is. Az utolsó kortyig elfogyott a víz.

Buche most bebizonyította, hogy szeret engem.

Azután pedig elégedetten másztunk fel.

Ugy hiszem, hogy már ekkor is többre járhatott az idő 2 óránál. Már közeledett a nap áldozta. A mi házunk árnyeka lenyult a patakig; de a poroszok fölött még mindig ragyogott a napsugár ilten is, miként a bry domboknál, honnét az újabb csapatok futólépesben ereszkedtek alá. A mi részünkről még ennyire erősen nem ágyuztak.

Ma nap már köztudomásu, hogy a császár esti 7-8 óra között, alkonyattáján tudta meg, hogy a hátulról jelzett porosz hadtest, az Erlon tábornok-féle hadosztály. Mi közöttünk és Quatre-Bras között tévelygett, a hol Ney viaskodott az angolokkal. A császár a régi gárdát rögtön a segítségünkre parancsolta.

Egyik, a mi hadnagyunk közül jelezte is:

— Vigyázzatok! Most következik a főtámadás!

A poroszok lovassága a két falu közt nyüzsgött. Tekintgetés nélkül is éreztük a mögöttünk folyó nagy mozgolódást. A had nagy ismételte a figyelmeztetést:

— Ügyeljetek a parancs szóra. Most senki sem maradjon hátra. Következik a főtámadás.

Felmeresztettük a szemünket.

(Folyt. köv.)

Divatos, jutányos
Női felöltők

beszerzésére ajánljuk

RÓZSA LAJOS legnagyobb nőfelöltő áruházát
Debreczen, Kistemplom bazár.

A divatszalonba látható ábrák bármelyike ezen áruházban megkapható.

10-1

Az Uj Szőnyegház-ban
Kossuth-utca 11. sz. Zádor-ház
óriási választékban kaphatók:
Futó és pamlag szőnyegek,
Ágy és asztalterítők,
Butor szövetek,
Kocsi és lőtakarók
Plüs-, szövet és csipkefüggönyök,
Plüs és flanel takarók,
Linoleum,
Bőr és viaszos vásznak,
Remek pamlagtakarók
és
Csipke Storok.

Nincsen ajándék!

ezt kizárják legolesőbb áraink. Divatos női ruhakelmék, díszek, Barchetek, kendők, meleg alsók **Boros Testvérek** nődivat áruházában Debreczen Kossuth-u. 6.

SZENDRŐSÁNDOR

zongora, hangszer készítő és hangoló ajánlja legjobb gyártmányu zongoráit, hegedűt és pianinóit. Javításokat és hangolásokat előnyös árak mellett eszközöl Szt.-Anna-u. 3.

Valódi harezzi kanári
remekül éneklő eladó. Czim a kiadóhivatalban.

Könnyen eladható

czikkekre mint mellékfoglalkozásra egy jó modoru uri ember kerestetik. Czim a kiadóhivatalban.

Eladó vagy kiadó.

A vasut és csolnakázó tő mellett gyárhelyiségnek, ipartelepnek alkalmas új épület, ugyanott lakások is kaphatók. Értekezhetni Kétmalom-u. 11.

Egy boros pincze kiadó. — Értekezhetni Kossuth-utca 15.

Eladó Tizenharom város-u. 6 sz. ház ondódi földjével. Értekezhetni Loránffy-u. 27.

Jersan-Calcaop

Vastartalmu, tápláló erősítő és vércépző, kellemes ízű, könnyen emészthető. Kérdezősködjünk orvosainknál.

Kapható minden gyógyszerárban. Főraktár Hajdumegyére **Maraközy László** gyógyszernél.

Téli ruhák tisztítását

kifogástalanul teljesíti

Hrabéczy Antal

kelmefestő és vegytisztító intézete

Debreczen

Széchenyi utca 42.

Üzlethelyiség az utcára. 20-1